

ΧΟΣΕ ΜΑΟΥΡΟ
ΝΤΕ ΒΑΣΚΟΝΣΕΛΟΣ

Όμορφη πορτοκαλιά μου

Απόδοση
ΑΛΚΗ ΖΕΗ

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

ΚΑΙΝΟΥΡΙΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

Περπατούσαμε χέρι με χέρι μέσα στους δρόμους χωρίς να βιαζόμαστε. Ο Τοτόκα μού μάθαινε τη ζωή. Κι εγώ πετούσα στα ουράνια, γιατί ο μεγαλύτερος αδερφός μου με κρατούσε από το χέρι και μου μάθαινε πράγματα. Μου μάθαινε τον κόσμο γύρω, έξω από το σπίτι. Γιατί μέσα στο σπίτι έκανα μοναχός μου τις ανακαλύψεις μου· την πατούσα βέβαια, κι άρπαζα στο τέλος της χρονιάς μου στα πισινά. Πριν, κανένας δε με βαρούσε. Ύστερα όμως, σαν πήραν χαμπάρι τις διαολιές μου, δεν παύανε να τσαμπουνάνε πως ήμουνα διαόλου σπέρμα, χαμένο κορμί, ψωρόσκυλο. Δε μου καιγότανε καρφάκι. Αν δεν ήμουνα στον δρόμο, θ' άρχιζα να τραγουδάω. Είναι τόσο όμορφα να τραγουδάς. Μα ο Τοτόκα ήξερε κάτι πιο όμορφο κι από το τραγούδι: να σφυρίζει. Θα 'θελα τόσο να κάνω το ίδιο, μα δε μου 'βγαине. Μου 'δινε κείνος κουράγιο, μου 'λεγε πως σωστά σούρωνα τα χείλια μου, μα πως ακόμη δεν είχα στόμα σφυριχτή. Και μια που δεν μπορούσα να τραγουδήσω δυνατά, τραγου-

δούσα από μέσα μου. Ήτανε παράξενο, μα πολύ διασκεδαστικό.

Μου 'ρχότανε στο μυαλό ένα τραγούδι που το τραγουδούσε η μαμά σαν ήμουνα μια σταλιά. Έπλενε ρούχα κι είχε ένα μαντίλι στα μαλλιά, μην της βαρέσει ο ήλιος το κεφάλι. Είχε μια ποδιά δεμένη στη μέση κι έμενε με τις ώρες με τα χέρια βουτηγμένα στη σκάφη που άφριζε από τη σαπουνάδα. Ύστερα ξέβγαζε τα ρούχα, τα 'στυβε και μετά τ' άπλωνε σ' ένα σκοινί που ήτανε δεμένο στα καλάμια. Έπλενε τα ρούχα της οικογένειας του κυρίου Φολχάμπερ, για να βοηθάει το σπιτικό μας. Η μαμά ήτανε φιλόλιγνη, μα πολύ όμορφη. Το δέρμα της σκούρο καστανό και τα μαλλιά της μαύρα και ίσια. Άμα τ' άφηνε ξέπλεκα της φτάνανε ίσαμε τη μέση.

Τι όμορφα που ήτανε σαν τραγουδούσε! Κι εγώ δεν το κουνούσα από κοντά της, για να μάθω το τραγούδι της.

*Ω, ναύτη, ναύτη, ναύτη μου
της καρδιάς μου στεναγμέ,
για σένα ζω, πεθαίνω.
Ω, ναύτη μου, οϊμέ.*

*Η θάλασσα εφούσκωσε,
τα κύματα φουντώσαν,
ο ναύτης μου εσάλπαρε,
τα μάτια μου θολώσαν.*

*Τον ναύτη η αγάπη
δεν είναι για πολύ,
την άγκυρα σηκώνει,
πετάει το πουλί.*

Ακόμα και τώρα αυτό το τραγούδι μου φέρνει μια λύπη χωρίς να ξέρω το γιατί. Ο Τοτόκα μου 'δωσε μια σπρωξιά.

- Τι έχεις, Ζεζέ;
- Τίποτα. Τραγουδούσα.
- Τραγουδούσες;
- Ναι.
- Τότε, εγώ είμαι κουφάλογο.

Λες να μην το 'ξερε πως γίνεται να τραγουδάς από μέσα σου; Αν δεν το 'ξερε, δε θα του το μάθαινα.

Φτάσαμε στη λεωφόρο Ρίο Σαν Πάουλο. Και τι δεν περνούσε αποκεί. Καμιόνια, αυτοκίνητα, κάρα, ποδήλατα.

– Προσοχή, Ζεζέ, τα μάτια σου δεκατέσσερα. Πρώτα κοιτάξεις καλά, μια δεξιά, μια αριστερά. Πάμε.

Περάσαμε τον δρόμο τρέχοντας.

– Φοβήθηκες;

Βέβαια και φοβήθηκα, μα έγνεψα όχι με το κεφάλι.

– Θα ξαναπεράσουμε άλλη μια φορά μαζί. Ύστερα θα δω τι έμαθες.

Ξαναπεράσαμε.

– Άντε τώρα μόνος σου.

Η καρδιά μου άρχισε να χορεύει.

– Τώρα. Δρόμο!

Ρίχτηκα με το κεφάλι μπροστά, χωρίς να πάρω ανάσα. Περίμενα λίγο απέναντι, ώσπου μου 'κανε σινιάλο να ξαναπεράσω.

– Για πρώτη φορά, καλά τα κατάφερες. Μα ξέχασες κάτι: πρέπει να κοιτάς κι από τις δυο μεριές, μην έρχεται αυτοκίνητο. Δε θα μ' έχεις κάθε φορά εμένα να σου δίνω σινιάλο. Στον γυρισμό θα κάνουμε προπόνηση ξανά. Τώρα πάμε παραπέρα. Θέλω να σου δείξω κάτι.

Πήρε το χέρι μου και συνεχίσαμε ήσυχα τον δρόμο μας. Εμένα κάτι στριφογύριζε στο μυαλό μου.

– Τοτόκα.

– Τι;

– Όταν ωριμάζεις το νιώθεις;

– Τι είναι πάλι αυτή η μπούρδα;

– Ο θεός Εντμούντο μου το είπε. Είπε πως είμαι «πρώιμος» και γρήγορα θα ωριμάσω.

– Ο θεός Εντμούντο είναι ένας βλάκας και μισός. Άλλη δουλειά δεν έχει παρά να σου γεμίζει το κεφάλι με ένα σωρό κουραφέξαλα.

– Δεν είναι βλάκας και μισός. Είναι σοφός. Κι όταν μεγαλώσω, θέλω να γίνω σοφός και ποιητής και να φορώ φιόγκο. Και θα πάω να βγάλω φωτογραφία με τον φιόγκο.

– Γιατί να φοράς φιόγκο;

– Γιατί δε γίνεται να 'σαι ποιητής χωρίς φιόγκο. Όταν

μου δείχνει ο θεός Εντμούντο πουιτές στα περιοδικά, φοράνε όλοι τους φιόγκο.

– Ζεζέ, πάψε να πιστεύεις ό,τι σου λέει. Ο θεός Εντμούντο είναι μισομουρλός και μισοψεύτης.

– Δηλαδή, είναι μουλόσπερμα.

– Για άκου, αρκετές μάπες έφαγες για τα βρομόλογα που λες. Ο θεός Εντμούντο δεν είναι αυτό που ξεφούρνισες. Εγώ είπα: λίγο μουρλός, χρωστάει της Μιχαλούς.

– Είπες πως είναι ψεύτης.

– Και τι σχέση έχει;

– Έχει. Μια μέρα ο μπαμπάς κουβέντιαζε με τον μπαρμπα-Σεβερίνο και του έλεγε πως ο μπαρμπα-Λαμπόνε είναι μουλόσπερμα και ψευταράς, και κανέννας δεν του έδωσε μάπες του μπαμπά.

– Οι μεγάλοι μπορεί να λένε βρομόλογα. Δεν πειράζει. Σωπάσαμε για λίγο.

– Πώς το έπες αυτό, Τοτόκα, πως είναι ο θεός Εντμούντο... που χρωστάει της Μιχαλούς;

Έβαλε το δάχτυλό του στο μηλίγγι του και το στριφογύρισε.

– Όχι, δεν είναι μουρλός. Είναι πολύ καλός. Μου μαθαίνει ένα σωρό πράγματα και ίσαμε τώρα μού έχει δώσει μονάχα μια ξυλιά και δεν ήτανε και πολύ δυνατή.

Ο Τοτόκα πετάχτηκε σαν να τον τσίμπησε μέλισσα.

– Σου έδωσε ξυλιά; Πότε;

– Μια μέρα που έκανα μια χαζομάρα, τότε που μ' έστειλε η Γκλόρια στο σπίτι της Ντιντίνας. Ο θεός ήθε-

λε να διαβάσει εφημερίδα, μα δεν έβρισκε τα γυαλιά του. Δεν άφησε γωνιά που να μην ψάξει. Ρώτησε την Ντιντίνα, τίποτα. Φέρανε κι οι δυο το σπίτι άνω κάτω. Τίποτα. Τότε τους λέω εγώ ότι ξέρω πού είναι, κι αν μου δίνανε μια δεκάρα ν' αγοράσω βόλους, θα τους τα φανέρωνα. Πήρε μια δεκάρα μέσ' από την τσέπη του γιλέκου του. «Πάρ' την κι άντε φέρ' τα». Πήγα και τα ξέχωσα μέσα από το καλάθι με τα άπλυτα. Τότε με μάλωσε. «Πάλι εσύ ήσουνα, ζιζάνιο». Μου 'δωσε μια στα πεινά και μου πήρε τη δεκάρα.

Ο Τοτόκα γέλασε.

– Πας εκεί πέρα για να γλιτώσεις τις φωνές στο σπίτι και σε μαλώνουνε το ίδιο. Άντε, δρόμο τώρα, γιατί δε θα φτάσουμε ποτέ.

Εμένα ο νους μου ήτανε όλο στον θείο Εντμούντο.

– Τοτόκα, τα παιδιά είναι συνταξιούχοι;

– Τι;

– Ο θείος Εντμούντο δεν κάνει τίποτα και παίρνει λεφτά. Δε δουλεύει και η Δημαρχία τον πληρώνει κάθε μήνα.

– Ε, και;

– Και τα παιδιά δεν κάνουνε τίποτα, τρώνε, κοιμούνται, παίζουνε και τσεπώνουνε χαρτζιλίκι από τους γονείς τους.

– Συνταξιούχος είναι κάτι αλλιώτικο, Ζεζέ. Συνταξιούχος είναι άμα έχεις δουλέψει πολύ στη ζωή σου, έχεις μαλλιά μπαμπάκι και περπατάς σαν για να μη σπάσεις

τ' αυγά, σαν τον θείο Εντμούντο. Πάψε όμως πια να συλλογιέσαι μπερδεμένα πράγματα. Άμα σ' αρέσει να μαθαίνεις, σύρε να βρεις τον θείο. Μαζί μου όμως δεν περνάει. Κοίτα να 'σαι σαν όλα τα παιδιά. Λέγε και βρομόλογα ακόμα, μα πάψε να παραγεμίζεις το μυαλουδάκι σου με μπερδεμένα πράγματα. Αλλιώς, δεν ξαναβγαίνω μαζί σου.

Ήμουν αόλος φούρκα και δεν ήθελα να μιλήσω άλλο. Ούτε είχα κι όρεξη να τραγουδήσω. Το πουλί που τραγουδούσε μέσα μου πέταξε. Είχαμε σταματήσει κι ο Τοτόκα μού 'δειξε ένα σπίτι.

– Να το. Σ' αρέσει;

Ήτανε ένα σπίτι συνηθισμένο. Άσπρο με μπλε παραθυρόφλλα. Ήτανε κατάκλειστο και μουγκό.

– Μ' αρέσει. Μα γιατί σώνει και καλά πρέπει να μετακομίσουμε εδώ πέρα;

– Καλό είναι να μετακομίζει κανείς κάθε τόσο.

Ανάμεσα από τα ψηλά χορτάρια φαινότανε στη μια μεριά ένα δέντρο με μάγκο και στην άλλη μια χουρμαδιά.

– Εσύ που θες να τα ξέρεις όλα δεν πήρες είδηση τι δράμα γίνεται στο σπίτι μας; Ο μπαμπάς είναι χωρίς δουλειά. Τσακώθηκε εδώ κι έξι μήνες με τον κύριο Σκότ-φιλντ και του δώσανε τα παπούτσια στο χέρι. Δεν είδες που η Λαλά άρχισε να δουλεύει στο εργοστάσιο; Δεν ξέρεις πως η μαμά θα πάει να δουλέψει στην πόλη στον εγγλέζικο μύλο; Κι όλα αυτά, κουτορνίθι μου, για να μαζέψουμε λεφτά να πληρώσουμε το νοίκι για το και-

νούριο σπίτι. Στο άλλο, ο μπαμπάς χρωστάει οχτώ μηνιάτικα. Είσαι πολύ μικρός για να ξέρεις όλα τούτα τα λυπητερά πράγματα. Κι εγώ όμως πρέπει να πάω παπαδοπαίδι, για να βοηθήσω το σπίτι.

– Τοτόκα, θα κουβαλήσουμε εδώ τον μαύρο πάνθηρα και τα δυο λιοντάρια;

– Και βέβαια. Ο σκλάβος μάλιστα θα κουβαλήσει το κοτέτσι.

Με κοίταξε σαν να με λυπόταν, μα γεμάτος αγάπη.

– Εγώ θα ξεστήσω τον ζωολογικό κήπο και θα τον ξαναστήσω εδώ.

Η καρδιά μου πήγε στη θέση της. Γιατί αλλιώςτικα έπρεπε να κατεβάσει κάτι άλλο το μυαλό μου για να μπορώ να παίζω με τον πιο μικρό αδερφούλη μου, τον Λουδοβίκο.

– Είδες, Ζεζέ, τι καλός που είμαι. Πες μου κι εσύ τώρα πώς το κατάφερες «αυτό».

– Σ' τ' ορκίζομαι, Τοτόκα, δεν ξέρω. Στ' αλήθεια, δεν ξέρω.

– Λες ψέματα. Πού τα 'μαθες. Κάποιος σου 'δειξε.

– Δεν έμαθα τίποτα. Κανένας δε μου 'δειξε. Μπορεί ο διάολος –η Ζαντίρα λέει πως είναι νονός μου– να μου τα 'μαθε μέσα στον ύπνο μου.

Ο Τοτόκα δεν ήξερε τι να κάνει. Στην αρχή μού 'δωσε καρπαζιές, για να του το πω. Μα τι να του 'λεγα;

– Κανένας δε μαθαίνει αυτά τα πράγματα από μοναχός του.

Μα πάλι, κανένας δεν είχε δει κανέναν να μου μαθαίνει κάτι. Ήτανε μυστήριο.

Μου 'ρθε ξανά στον νου κάτι που είχε γίνει την περασμένη βδομάδα. Όλη η οικογένεια έμεινε μ' ανοιχτό το στόμα. «Αυτό» άρχισε τη μέρα που πήγα κι έκατσα κοντά στον θείο Εντμούντο στο σπίτι της γιαγιάς. Διάβαζε εφημερίδα.

– Μπαρμπούλη.

– Τι τρέχει, αγόρι μου;

– Πώς έμαθες να διαβάζεις;

Κατέβασε τα γυαλιά στην άκρη της μύτης του, όπως κάνουν όλοι οι μεγάλοι όταν είναι γέροι.

– Πότε έμαθες να διαβάζεις;

– Όταν ήμουν α έξι εφτά χρονών περίπου.

– Πέντε χρονών γίνεται να διαβάζεις;

– Βέβαια, γίνεται. Μα κανένας δε νοιάζεται να διαβάσει... τόσο κούτσικος, στα πέντε.

– Πώς έμαθες να διαβάζεις;

– Όπως όλος ο κόσμος: το αλφάβητο κι ύστερα ΒΟΥ και Α κάνουν ΒΑ.

– Κι όλος, όλος ο κόσμος έτσι κάνει;

– Ναι, απ' ό,τι ξέρω.

– Στ' αλήθεια, όλος ο κόσμος;

Με κοίταξε παραξενεμένος.

– Άκου, Ζεζέ, όλος ο κόσμος έτσι κάνει. Άσε με τώρα

να αποτελειώσω την εφημερίδα μου. Σύρε στο βάθος του κήπου να δεις αν ωρίμασε κανένα μάγκο.

Ξανάβαλε τα γυαλιά στη θέση τους κι ετοιμάστηκε να διαβάσει. Εγώ δεν κουνούσα βήμα.

– Αχ, τι κρίμα!

Έβγαλα τον αναστεναγμό τόσο βαθιά, που ξανακατέβασε τα γυαλιά στην άκρη της μύτης του.

– Μη στενοχωριέσαι, άμα έρθει η ώρα να μάθεις...

– Δεν είναι γι' αυτό. Εγώ ήρθα τρεχάλα από το σπίτι, σαν παλαβός, για να σου πω κάτι.

– Άντε, λοιπόν, λέγε.

– Όχι. Όχι έτσι. Πρέπει πρώτα να ξέρω πότε παίρνεις τη σύνταξή σου.

– Μεθαύριο.

Χαμογέλασε και με κοίταξε με αγάπη.

– Και πότε είναι μεθαύριο;

– Την Παρασκευή.

– Τότε, δε θες να μου φέρεις την Παρασκευή από την πόλη ένα «Λαμπερό Αστέρι»;

– Με το μαλακό, Ζεζέ. Τι είναι αυτό το «Λαμπερό Αστέρι»;

– Ένα μικρό άσπρο αλογάκι που είδα στον κινηματογράφο. Το αφεντικό του είναι ο Τομ Μιξ, ο καουμπόης. Είναι γυμνασμένο αλογάκι.

– Θέλεις να σου φέρω ένα αλογάκι με καρούλια;

– Θέλω ένα με ξύλινο κεφάλι και με γκέμια. Το καβαλικεύεις και φεύγεις σαν σαΐτα. Πρέπει να προ-

πονηθώ, γιατί όταν μεγαλώσω λίγο θέλω να παίξω σε ταινίες.

Εκείνος γελούσε όλη την ώρα.

– Κατάλαβα. Κι άμα σου το φέρω, τι θα κερδίσω;

– Θα κάνω κάτι για σένα.

– Θα μου δώσεις κανένα φιλί;

– Δε μου πολυαρέσουνε τα φιλιά.

– Κανένα χαδάκι;

Κοίταξα τον θείο Εντμούντο και μ' έπιασε μια λύπηση, μα μια λύπηση! Το πουλάκι που είναι μέσα μου μου ψιθύρισε κάτι. Κάτι που θυμήθηκα πως το είχα ακούσει πολλές φορές να το διηγούνται... Ο θείος Εντμούντο είχε χωρίσει από τη γυναίκα του και είχε πέντε παιδιά... Είχε μείνει θεομόναχος και περπατούσε σιγά σιγά... Μπορεί να περπατούσε τόσο σιγά, γιατί του λείπανε τα παιδιά του... Ποτέ δεν έρχονταν να τον δούνε.

Έκανα τον γύρο του τραπεζιού και τον αγκάλιασα από τον λαιμό σφιχτά σφιχτά. Ένιωσα τα κάτασπρα μαλλιά του να μου γαργαλάνε απαλά το πρόσωπο.

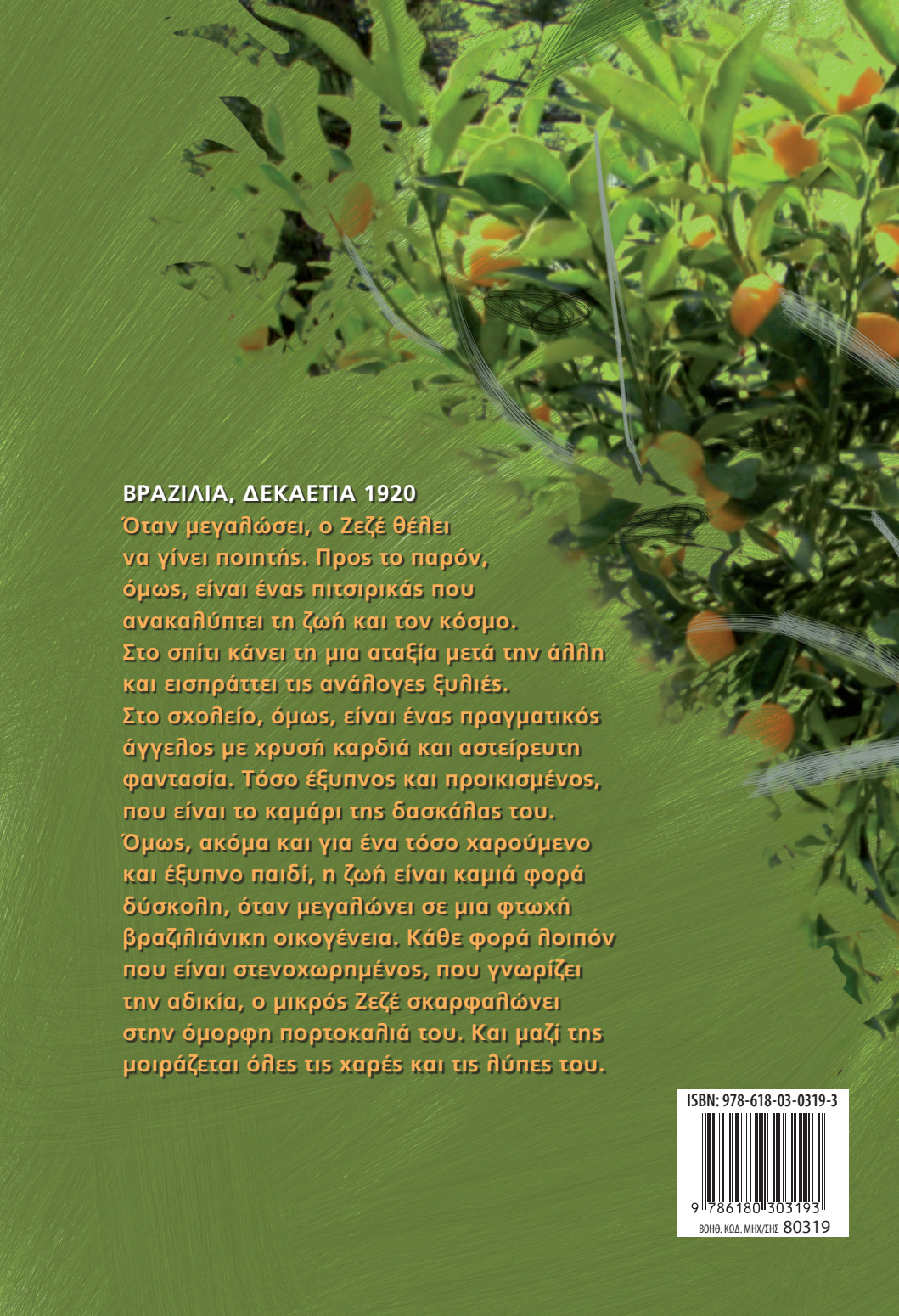
– Αυτό δεν είναι για το αλογάκι. Αυτό που θα κάνω για σένα είναι άλλο. Θα σου διαβάσω.

– Ξέρεις να διαβάζεις, Ζεζέ; Τι παραμύθια είναι αυτά; Ποιος σου 'μαθε;

– Κανέναν.

– Μου λες κάτι μπουρδες!

Πήγα και σιάθηκα στην πόρτα.

ΒΡΑΖΙΛΙΑ, ΔΕΚΑΕΤΙΑ 1920

Όταν μεγαλώσει, ο Ζεζέ θέλει να γίνει ποιητής. Προς το παρόν, όμως, είναι ένας πιτσιρικάς που ανακαλύπτει τη ζωή και τον κόσμο. Στο σπίτι κάνει τη μια αταξία μετά την άλλη και εισηράττει τις ανάλογες ξυλιές. Στο σχολείο, όμως, είναι ένας πραγματικός άγγελος με χρυσή καρδιά και αστείρευτη φαντασία. Τόσο έξυπνος και προικισμένος, που είναι το καμάρι της δασκάλας του. Όμως, ακόμα και για ένα τόσο χαρούμενο και έξυπνο παιδί, η ζωή είναι καμιά φορά δύσκολη, όταν μεγαλώνει σε μια φτωχή βραζιλιάνικη οικογένεια. Κάθε φορά λοιπόν που είναι στενοχωρημένος, που γνωρίζει την αδικία, ο μικρός Ζεζέ σκαρφαλώνει στην όμορφη πορτοκαλιά του. Και μαζί της μοιράζεται όλες τις χαρές και τις λύπες του.

ISBN: 978-618-03-0319-3

9 786180 303193

ΒΟΗΘ. ΚΟΔ. ΜΗΧ/ΤΗΞ 80319